

РАССМОТРЕНО:
на заседании МО
протокол № 1
«30» 08 2017г

СОГЛАСОВАНО:
Зам дир по УМР
Нь.А. Сивцева
«30» 08 2017г

УТВЕРЖДАЮ:
Директор Дюпсунской СОШ
В.В. Рожин
«30» 08 2017 г

Рабочая программа
по литературному чтению на родном языке, 3 класс по ФГОС
Сивцовой Варвары Матвеевны, учителя начальных классов
МБОУ «Дюпсунская СОШ им.И.Н.Жиркова»

Төрөөбүт тылы үөрэтии үгэс буолбут үөрэхтээһин тупсарыллыбыт систематыгар олобулар. «Литература аабыта» программа
автордара: Е.М.Поликарпова, Л.В.Захарова, У.М.Флегонтова.- Дьокуускай: Бичик, 2014
“Литература аабыта” учебник автора Л.В.Захарова, У.М.Флегонтова.
Нэдиэлэ 5э – 2 чаас, сылга – 68 чаас

2017/2018 учебный год

Быһаарыы сурук.

1 түһүмэх. ҮӨРЭХ БИРИДИМИЭТИН ӨЙДӨБҮЛЭ

Үлэ бырагыраамата Федеральной государственной үөрэх стандардыгар, «Россия гражданинын лиичинэһин сиэрин-майгытын сайыннарыыга уонна иитиигэ кэнсиэпсийэтигэр», үөрэх биридимииэтин үөрэтии түмүктэригэр олобуран сурулунна.

Бастакы сүһүөх оскуолаба литература аабыта — уус-уран айымньыны үөрэтии уонна тылы сайыннарыы курдук икки хайысханы тутуһар сүрүн биридимииэттэртэн биирдэстэрэ. Биридимииэт оҕо ааһар үөрүүбүн, тылынан уонна суругунан санатын сайыннара сүрүн оруоллаах. Оҕо ааһар уонна тиэкини кытта үлэлиир үөрүүх инмит эрэ буоллабына, кини атын биридимииэттэргэ ситиһиилээхтик үөрэнэр кыабы ылар.

«Литература аабыта» биридимииэт оҕо сааһыгар сөптөөх өйү-санааны инэрэр, айар, толкуйдуур дьобурун, майгытын-сигилитин, тылын-өһүн сайыннара, аабыы эйгэтигэр киллэрэр, кинигэбэ интэриэһи үөскэтэр, ааһар баһаны олохсута, уус-уран айымньы тыл искусствота буоларын өйдөтөр, оҕо бэйэтэ сайдар, дьону кытта бодоруһар кыабын олохсута. Аабыы оҕо лиичинэс быһыытынан сайдарыгар, тулалыыр эйгэтин өйүнэн-сүрүбүнэн, дууһатынан ылынарыгар суолтата улахан. Бу этиллэр санаа «Литература аабыта» биридимииэт сүрүн сыалын быһаара:

- аабыы араас көрүүнүн олохсутуу;
- уус-уран айымньы тиэкиһин кытта үлэбэ оҕо тылын-өһүн сайыннарыы;
- араас көрүүнээх информациянан үлэлиир үөрүүхтэри инэри;
- оҕону уус-уран айымньыга сыһыарыы, айымньыны истэргэ, тылга болбомтолоох буолууга иити;
- оҕо тус олобун айымньы нөнүө сиэр-майгы сыаннастарынан байыты;
- оҕо литературатын эйгэтигэр киллэри; кинигэбэ интэриэһи, ситимнээхтик, тиһиктээхтик ааһар баһаны үөскэти;
- тиэкини уонна кинигэни кытта үлэлиир үөрүүбэ инэри, үөрэх уонна научнай-биллэрэр тиэкиһинэн үлэ бастакы үөрүүхтэрин олохсутуу;

2 түһүмэх. ҮӨРЭХ БЫЛААНЫГАР ҮӨРЭХ БИРИДИМИЭТИН МИЭСТЭТЭ

Үөрэх былаанынан алын сүһүөх оскуолаба «Литература аабыы-биридимииэти үөрэтиибэ барыта 238 чаас көрүллэр. Ол иһигэр: 1 кылааска — 34 чаас; 2 кылааска — 68 чаас; 3 кылааска — 68 чаас; 4 кылааска — 68 чаас.

3 түһүмэх. ҮӨРЭХ БИРИДИМИЭТИН ҮӨРЭТИИ ТҮМҮГЭ

Ытык өйдөбүллэри үөрэнээччигэ инэри түмүгэ.

1. Төрөөбүт дойдунан, дойду историятынан уонна норуоттарынан кизн туттуу санаатын олохсута.
2. Атын омук историятыгар уонна култууратыгар убаастабыллаахтык сыһыаннаһар.
3. Үөрэнэр баһаны, бэйэни сайыннара.
4. Бодоруһууга майгы-сигили нуорматын, бэйэ эппиэтинэһин сайыннара, салайынара.

5. Эстетическэй сыһыаны олохсутар.
6. Сизэрдээх быһыыны, атын дьонго амарах сыһыаны сайыннарар.
7. Бииргэ үлэлиир сатабылы сайыннарар.
8. Үтүө сыһыаннаах бодоруһууну инэрэр.
9. Мөккүөрдээх түгэнтэн сатаан тахсар үөрүйэҕи үөскэтэр.
10. Айымньылаах үлэҕэ баҕаны үөскэтэр, сэрэхтээх, чөл олох туһунан өйдөбүлү, сыһыаны олохсутар.

ҮӨРЭХ САТАБЫЛЛАРЫН САЙЫННАРЫЫ ТҮМҮГЭ

1. Араас тиэкиһи ис хоһоонноохтук ааҕар, үчүгэйдик толкуйдаан сангарар, тылын уонна суругунан тиэкиһи онорор.
2. Соруудаҕы толорорго сана араас көрүннэрин, ньымаларын баһылыыр.
3. Сэһэргэхэр кинитин болҕойон истэр, кэпсэтэргэ бэлэм, кэпсэтиигэ араас санаа үөскүүрүн өйдүүр, бэйэ санаатын тиэрдэргэ кыһаллар, дакаасты сатыыр.
4. Тэнниир, ырытар, түмэр, түмүктүүр, наардыыр, маарынныыры, хардарыта сибээһи, төрүөтү булар, хайа баҕарар тиэмэҕэ кэпсэтиһиигэ кыттар.
5. Атын биридимиятэри үөрэтэргэ «Литература ааҕыта» төрүт буоларын уонна биридимияттар алтыһыларын (бодоруһу култуура, айымньылаах үлэ; кинигэ, ааптар, айымньы и хоһооно; уус-уран тиэкис у.д.а.); гуманитарнай - эстетическэй хайысхалаах биридимияттар икки ардыларынааҕы сибээстэри өйдүүр.
6. Үөрэх дьарыгын сыалын уонна соруугун өйдүүр, сөптөөх ньымалары булан туттар, туһанар.
7. Үөрэх дьарыгын туруоруллубут сруктарга олоһуран былаанныыр, хонтуруолланар уонна сыаналанар, ситиһиигэ тиэрдэр ордук көдүүстээх ньымалары быһаарар.

ТУСТААХ ҮӨРЭХ БИРИДИМИЭТИН ҮӨРЭТИИ ТҮМҮГЭ

1. Уус-уран айымньы омук уонна аан дойду култуурата, сизэр-майгы сыаннастара буоларын уонна баар үгэстэр харыстаныахтаахтарын, кэлэр көлүөнэҕэ тиэрдиллэхтээхт-рин өйдүүр.
2. Кинигэ — киһи аймах култууратын ураты сыаннаһа буоларын өйдөөн, сизэрдээх сыһыаны олохсутар.
3. Уус-уран айымньы тыл искусствота диэн өйдүүр, харыстабыллаахтык сыһыаннаһар.
4. Саха сириг уонна Россия элбэх ахсааннаах норуоттарын уус-уран литератураларын духуобунай уонна сизэргэ-майгыга сыаннастарын өйдүүр.
5. Сайдыылаах, үөрэх бары биридимиятигэр ситиһиилээх буоларга тиһиктээх ааҕы суолтатын өйдүүр; аан дойду, Россия историятын

уонна култууратын, үтүө уонна мөкү сыһыан, сизэр-майгы туһунан бастакы өйдөбүллээх.

6. Аабы суолтатын, араас көрүннээх тиэкис (билиһиннэрэр үөрэтэр, талар, көрдүүр, чинчийэр) уратытын уонна ис хоһоонун өйдүүр, дьүүллэһиитигэр кыттар, дьоруой араас быһыытын-майгытын сизэр-майгы өттүнэн ырытар, сыаналыыр.

7. Таска уонна искэ аабы техникатын баһылааһын, аахпыты араастаан уларытыы, уус-уран, научнай-популярнай уонна үөрэтэр тиэкистэри ырытарга судургу литературоведческой өйдөбүллэри туһаныы салгыы аабааччы тылын-өһүн сайдытыгар суолталаабын өйдүүр.

8. Бэйэ аабыгар сөптөөх кинигэни талары сатыыр, тиэмэнэн, алпаабытынан каталогтары уонна сүбэлиир испиһэги туһанар, бэйэ ситиһиитин, кыабын сыаналанар, тупсарынар, эбии дьарыктанарга, информация хомуйарга ыйар-кэрдэр матырыйаалынан таба туһанар.

Үөрэтиигэ туттуллар хуодуһунньуктар үлэлэрэ.

3 кылааска.

1. В.С.Карамзин. Народные узоры
2. И.В.Попов. Внутренний вид урасы.
3. Н.Е.Ябловская. Олонхо дойдута.
4. А.П.собакин. Кыталыктар үнкүүлэрэ.
5. А.П.Мунхалов. На праздник.
6. А.П.Мунхалов. О! Солнце!
7. В.Г.Петров. Түбэлээх бөһүөлэгэ.
8. В.С.Карамзин. Өлүөнэ очуостара.
9. И.В.Попов. Кучу.
10. Т.А.Степанов. Основные герои олонхо.

Төрөөбүт тылы үөрэтии программата үгэс буолбут үөрэхтээһин тупсарыллыбыт систематыгар олоһуар. Билии, сатабыл уонна үөрүйэх кээмэйэ үөрэх сана стандартын ирдэбилгэр сөп түбэһэр

Үөрэнээччи литературнай сайдыыга, аабы ньымаларыгар сыстыыга бэлэмниир эрэ (пропедевтической) өйдөбүлүнэн салайтарбакка, төрүт уураар (базовой) суолталаах олук буоларынан *салайтаран* үлэлээһин эрэйиллэр. Бу олук төһө сатабыллаахтык, оҕо өйүн-санаатын салайан, ийиитин уһугуннаран, уйулҕатын хамсатан ытылларттан салгыы кини төрөөбүт норуотун тыһынын интэрииммит айымньылаах аабааччы, атын норуоттар духуобунай култуураларын эйгэтигэр аһаҕас, кизн, көнүл өйдөөх-санаалаах киһи буолуута кыайтарыан сөп. Уопсайынан да, кыра кылаастар киһи сайдытыгар туллар туттаах суолталаахтарын ураты болжомтоҕо ылыы, үөрэтии-иити тускулун психологической наука чинчийиилэригэр тирэҕирэн, хас биирдии оҕо тус айылгытын билгэлээн, кинини киһилии киһи оноруу суолугар бигэтик киллэрии суолунан ытыллар. Манна уус-уран тыл, литература хас биирдии оҕо айылгытын арыыйыга, ону сайыннарыыга тугунан да солбуллубат эргиччи (универсальной) суолталалаабын болжомтоҕо ылыы ирдэнэр.

Бу олукка оҕо литературнай сайдыытын тускулааһын кинилэр саастарыгар баһылыыр суолталаах (доминантной) өрүккэ – туохха барытыгар айар, айымньылаах сыһыанна тардыстыы (Л.С. Выготский, П.П. Блонский) кэринин болжомто киинигэр тутан, тыл искусствотыгар, тыһынан

айыыга, тылынан айыллыбыты искусство атын көрүгнэринэн дьүһүйүүгэ, ол нөнгө олобу, дьону көрө, сыаналыы үөрэнэллэригэр салайыы көдүүстээх.

Сүрүн сыал предмет соруктарын быһаарар, олортон сүрүгнэринэн манньктары бэлиэтиибит:

- аабы култууратыгар дьулуһуу, аабааччыны иити;

- уус-уран айымныыны оҥо тус суолталаахтык (личносно значимое восприятие), эстетическэй таһымынан ылынар дьобурун сайыннарыы;

- төрөөбүт норуотун духовнай күүһүнэн ийэ тыынын иитийэхтээбит сахалыы саннаах, айыы тыыннаах, баай духуобунай ис кииллээх киһини иитиигэ тускуланыы;

- бииргэ олорор, аймах, уруу омуктар (эбээн, эбэнки, юкагир, долган о.д.а.), нуучча уонна аан дойду норуоттарын чулуу айымныыларын үтө тыынын инэримит, норуоттар үтө, доҥордуу сыһаннаһыыларын – олох сайдыытын тутулгун курдук өйдүүр (поликультурнай) личноһы иити, ол эбэтэр литература үөрэх предметин быһыытынан эйгэтин, дьайар кыабын кэнэти.

Туруоруллубут сыалы, соруктары ситиһи үөрэнээчи киһи олоҥор ураты суолталаах дьобурдары, сатабыллары, кыахтары инэринэрин:

- Олох, киһи, уопастыба, аан дойду киһилии сизрдээх, духуобунай кэрингэрин инэрини: улаатан эрэр киһи олобу, дьон сыһанын, киһи олоххо тускутун гуманистическай, киһилии ис турук дьобурунан инэринэр, сыаналыыр; олох ис киилэ духуобунас, киһилии сизр буоларын олох сүрүнэ оностор, киһилиини, сизрдээх буолууну өрө тутар, ол туһугар туруулуһар кыахтаныы; бэйэ норуотун култууратын, литературатын атын омук култууратын, литературатын кытта сыһыаран өйдүүр, тэннээн көрөр, олобу, киһини уус-уран дьүһүйүү уратыларын уонна ис духуобунай биирдийэр күүстэрин быһаарар; араас эпоха, кэм, түһүү-тахсыы литератураларын, айар тыл маастардарын кытта дириг энсилгэн толкуйга, кэпсэтиигэ (диалог) киирэр, бэйэтин санаатынан, толкуйунан, уйулбатын туругунан дьону итэбэтэр, сирдиир - кыахтаныыга тиэрдиини;

- **Уопсай култуурнай, литературнай сайдыы кыабын инэрини:** уус-уран айымныыны оҥо тус суолталаахтык (личносно значимое восприятие), эстетическэй кэрингэринэн ылынар кыабын ситиһи. Төрөөбүт литератураны Россия уонна Аан дойду литератураларын биир кэлимин ураты көстүүтүн быһыытынан сыналаан, култуура, уус-уран литература киһи-аймах духуобунай, ол аата киһилии тускулаах олобун туллар туттабын, хамсатар күүһүн быһыытынан көрүү олобуруутун;

- **Аабааччы быһыытынан сайдыы таһымын ситиһи** улаатан эрэр киһи айымныылаах аабы бары көрүгнэрин баһылааһынын көрдөрөр. Кини уус-уран айымныыны диригник аабан, ырытан ылынар кыаба - уустук өй-сүрэх, иэи, араас көрүү алтыһытыгар киллэрэр, киһи духуобунай, интеллектуальнай, айымныылаах өрүттэрин эргиччи сайыннаран тирэби үөскэһинин;

- **Тыл-өс, толкуй кыабын ситиһи** үүнэн эрэр киһи, бастатан туран, төрөөбүт тылынан көнүл туһанан санаатын сайа этэр, быһаарсар, суругунан үлэ бары үөрүйэхтэрин баһылыыр, араас сурук көрүгнэрин холкутук туһанан ырытыылары, толкуй түмүллүүлэрин быһааран суруйар таһымы ылытыгар, өссө ис тардыстыы үөскээтэбинэ, тылынан айыы эйгэтигэр кириини - **хааччыыа**.

Үөһэ ааттаммыт үөрэх-сайдыы кыахтарын литература предметинэн ситиһи анал дьайыылар, дьайымаллар ис хоһооннорун, тускуларын, ньымаларын ырытан, ирдэбиллэри быһаарыыны эрэйэр:

Төрүт уурар олук (1-4 кылаастар)

Олуктар	Үөрэнээччи
Ааҗар дьоѳур сайдыыта:	Айымнылаах ааѳыы сүрүн ньымаларын баһылаабыт, уус-уран ааѳыыга (кинигэѳэ) тардыстыылаах; Тиэкиһи сөпкө, өйдөөн, түргэнник, хоһоонноохтук <i>(наадалаах сиргэ тохтоон, куолаһын уларытан, бытааран)</i> ааҗар.
Санарар сана сайдыыта:	Тыл араас суолтатын, дэгэт суолтатын өйдүүр, кэпсииригэр туһанар. Тоѳоостоох миэстэѳэ өс хоһоонун, сомоѳо тылы туттар. Билбэт тылын тылдыттан булан көрөр. Тиэкис туһунан ырытар хайысхалаах ыйытыыга бэйэтин санаатын этэр, тиэкистэн булан дакаастыыр. . Санарар сана сүрүн көрүнгүнэрин инэриммит, санаатын, көрүүтүн толору быһааран этэр кыахтаммыт.
Суруйар дьоѳур сайдыыта:	Суруйар дьоѳурга сыстыбыт, тэттик, санааны арыйар суруйуулары, кылгас өйтөн суруйуулары, айар үлэѳэ холонуулары онорор кыахтаммыт
Литературнай билии, дьоѳур сайдыыта:	Тиэкис аата, ис хоһооно, геройа диэни араарар. Тиэкис тиэмэтин өйдүүр, сүрүн санаатын быһаарар. Норуот тылынан уус-уран айымныыта уонна уус-уран литература диэни өйдүүр. Уус-уран айымныы көрүнгүн араарар. Атын омук айымныыта диэн билэр. Аахпыт айымныы ис хоһоонун, геройун атын айымныыны кытта тэннээн көрөр, сыаналыыр, бэйэтин санаатын дакаастыыр. Аахпыт түгэни өйгө ойуулаан көрөр. Чуолкай ис хоһоонноох тиэкиһи суолталаах олуктарга араарар, былаанын онорор кыахтаммыт.
Бэйэ ааѳыыта:	Баҗарар кинигэтин сатаан талан ааҗар. Урут билбэт суруйааччым диэн өйдөбүл үөскүүр. Кинигэ ыйар аппараатын <i>(тахсыбыт сыла, аадырыһа, жанра, аннотацията, иһинээѳитэ)</i> сатаан туһанар.

Алын сүһуөх кылааһын үөрэнээччитэ ылынар үөрэх дэгиттэр үөрүйэхтэрэ (Универсальные учебные действия)

Тус (личностнай) таһым. (Личностные УД)	• Үөрэнээччи ааѳыллар, ырытыллар айымныы сыалын, тиһиктээхтик өйдүүрэ, миэхэ туох суолталааѳый диэннэ эппиэтин була, быһаара, сыаналыы үөрэниитэ суолталанар. • Үөрэнээччи тус олоѳун эйгэтиттэн таһааран, бэйэтигэр ис суолталаахтык сиэрдээх, киһилии тускуну инэринэр, сыаналыыр үөрүйэѳи баһылыыр.
Хайысхалыыр, тускулуур дьайыылар:	• Уус-уран айымныыны ааѳыы, ырытыы үөрэтэр, сайыннарар, иитэр өрүттэрин, ньымаларын баһылыыр, көдүүстээѳин көрөн сатабыллаахтык туһанар; үөрэх-билии, сайдыы тускутун былааннана, инникитин, туохтан, ханнык дьайыылартан туох хамсааһын, ситиһии буолуон сөбүн умдаардыыр, сабаѳалыыр.
Билэр-көрөр дьайымаллар:	• Үөрэх сыалын, билии-көрүү, сайдыы, өй үлэтин күүһэ тоѳо, туох соруктаах оноһулларын быһаара үөрэнэр; үөрэх дьайыыларыгар чопчу бэйэтигэр тус сыаллаах, соруктардаах буолууга тийээр, ол эбэтэр үөрэнэргэ, билэргэ-көрөргө ис тардыстыы уһуктар; бэйэтин үлэтин хонтуруоллана, ырыта үөрэнэр. Ол инниттэн:

	• - толкуйдаах, ис номохтоох, сыаллаах-соруктаах ааҕааччы таһымыгар тахсар; истибит, көрбүт, аахпыт билиититтэн-көрүүтүттэн суолталааҕын, көдьүүстээҕин арааран, туһанар буолар; • - тылынан да, суругунан да, эбэтэр атын айар, чинчийэр үлэ көрүннэринэн билбитин-көрбүтүн туһанар, туһаҕа таһаарар кыахтанар. • - уус-уран айымньы проблематын быһаара, бэйэтин күүһүнэн тиһиктии, ырыта, түмүктэри онорор кыахтанар.
Логиканы сайыннаар үөрэх дьайыылара:	• - Проблема, мөккүөр, ойууланар быһыы-майгы төрүүттэрин, сайдыытын быһаарар; • - Быһыы-майгы, мөккүөр биричиинэтин, онтон үөскээбит көстүүлэри, дьон сыһыанын ырытан толкуйдуур, дакаастаан таһаарар.

Үөрэтии сыллааҕы былаана: нэдиэлэҕэ 2 чаас, сылга 68 чаас

Үөрэнээччи сыл түмүгүнэн тугу билиэхтээҕэ уонна сатыахтааҕа:

- Тексти сөпкө, өйдөөн (сыһа аахпытын бэйэтэ көннөрөн) таска доргуччу ааҕар;
- Точкаҕа, запятойга тохтоон, тыын ылар, куолаһын уларытар, ыйытыы, соруйуу, кууһурдуу этии интонациятын тутуһар;
- Текст ис хоһоонун автор тылынан сыыс тыла суох сиһилии кэпсиир;
- Кинигэтэ суох, истибит тексин сүрүн ис хоһоонун кэпсиир;
- Саха суруйааччыларын ааттарын, айымньыларын ааттарын, 2-3 айымньыны билиэхтээх;
- Урукку, билинни, кырдыаҕас-эдэр суруйааччы, поэт диэн араарыахтаах;

3 кылаас үөрэнээччитэ төрөөбүт тылын туһанар үөрүйэҕэ уонна сатабыла:

- Табатык, өйдөбүллээхтик, хоһоонноохтук, сөптөөх түргэнинэн таска уонна искэ ааҕыы.
- Табатык ааҕыыга тыл суолтатын билии.
- Искэ ааҕыы үөрүйэхтэрин баһылааһын.
- Өйдөбүллээхтик ааҕыыга айымньыны холкутук ырытан ис хоһоонун билии.
- Тексти чаастарга араарыы, ааҕыы тэтимиин тутуһуу.
- Интонацияны тутуһан ааҕыы.

Мүнүүтэбэ аабы нуормалара.

Кылаастар	I чиеппэр			II чиеппэр			III чиеппэр			IV чиеппэр		
	“3”	“4”	“5”	“3”	“4”	“5”	“3”	“4”	“5”	“3”	“4”	“5”
I	-	-	-	-	-	-	15	22	30	25	32	40
II	25	35	45	30	40	50	35	45	55	40	50	60
III	45	55	65	50	60	70	55	65	75	60	70	80
IV	65	75	85	70	80	90	75	85	95	80	90	100

Үөрэтиллэр предмет структурата

№	Үөрэтиллэр предмет ис хоһооно.	Чааһа
1.	Айымньы түһүлгэтигэр айан (1 чаас)	1
2.	Иитиллэр ийэ айылҕабыт (9 чаас)	9
3.	Кинигэ – мин аргыһым! (6 чаас)	6

4.	Остуоруйа дойдута. (8 чаас)	8
5.	Олонхо – төрөөбүт тыл кэрэтэ, өбүгэ үгэһэ (6 чаас)	6
6.	Таптыбын бары тыынар тыыннаабы. (11ч.)	11
7.	Үтүө дыыала үөрүүтэ дэлэгэй. (10 чаас).	10
8.	Суруйааччылар оҕолорго. (11 чаас).	11
9.	Олохтоох суруйааччы -3 чаас	3
10.	Элбэҕи аабыан – үгүһү билиэн.	3
	Барыта	68

Үөрэтиллэр предмет ис хоһооно:

